

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 8, 2013 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 338

*Г. О. Башук,
асистент кафедри розміщення продуктивних сил
і технологій виробництва, Криворізького економічного інституту
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Кривий Ріг*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФУНКЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА УКРАЇНИ

*A. Bashuk,
Assistant Professor
distribution of productive forces and production technologies, National University, Kryvyi Rih*

STATE REGULATION OF INNOVATIVE FEATURES COMPANIES IN UKRAINE

У статті досліджено особливості інновацій та інноваційної політики на промисловому підприємстві України. Проаналізовано основні функції інновацій. Розкрито категорії «функція», «склад», «функціональний аналіз», «структурний аналіз», «структурні підрозділи» через взаємодію технологічних та організаційних складових розвитку підприємства.

The article examines the features of innovation and innovation policy in an industrial plant in Ukraine. The basic function of innovation. The category "function", "composition", "functional analysis", "structural analysis", "units" through the interaction of technological and organizational components of the enterprise.

Ключові слова: *інновації, промислова політика, стратегія, підприємництво, планова діяльність.*

Keywords: *innovation, industrial policy, strategy, entrepreneurship, planned activities.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ В основі інноваційної політики України до 2015 року встановлено державною інноваційною політикою є перехід науково-промислового потенціалу України на інноваційний шлях розвитку, будова економіки, яка базується на основі наукових знань, яка збільшить економічний розвиток країни від експортно-сировинної залежності та забезпечить високу динаміку економічного росту в переробних галузях. Стратегічна мета держави є основою в зменшенні відносної долі продукції сировинних галузей у ВВП (диверсифікація виробництва) та забезпеченні науково-технологічної безпеки економіки України.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ:

- проаналізувати еволюцію історичного розвитку становлення інноваційних функцій на підприємстві України;
- виявити наявні проблеми у впровадженні інновацій у підприємства;
- визначити основні напрямки державного регулювання та розвитку інноваційної політики.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ:

В основу реалізації інноваційної політики України покладено принцип системності, тобто єдність суб'єктів інноваційної діяльності, організаційно-інституційної структури, інноваційної інфраструктури, методик, процесів та ресурсів необхідних для здійснення державної інноваційної політики.

Відповідно до створеної світової практики організації інноваційної діяльності інституційну основу на к національної інноваційної системи можуть складати два типи підсистем:

1. Науково-технологічні територіально розподілені кластери на базі національних та транснаціональних вертикально інтегрованих корпорацій у високотехнологічних галузях народного господарства (машино будівництво, виробництво електронних компонентів та систем, зв'язок і телекомунікації, виробництво композиційних матеріалів нового покоління, біохімічна промисловість, фармацевтика, виробництво інформаційних технологій тощо).
2. Регіональні інноваційні системи, які характеризуються високим ступенем територіальної інтеграції підприємств наукомісткого бізнесу у трансформаційному вираженні університетів. Дослідних комплексів технополісів, технопарків, територій інноваційного розвитку.

Модель інноваційної системи індустріально розвинених країн (США, Японія) базуються на наукових дослідженнях великих корпорацій.

Основою стратегії інноваційного розвитку є активізація діяльності науково містких технологічних кластерів на базі великих корпорацій. Котрі мають внутрішні ресурси для проведення не лише прикладних, але й фундаментальних наукових досліджень. Більше того у США 0,5% приватних компаній отримують 84% бюджетного фінансування на дослідження і розробки. В Україні для організації приватного сектора, де отримано бюджетні кошти на науково-дослідні роботи складає 0,01% від загальної кількості організацій, які виконують дослідження і розробки. Причинами різкого підвищення частини державних затрат на дослідження і розробку в Україні у порівнянні із розвиненими країнами є:

- збереження інституційної основи науки та вищої освіти у власності держави;
- збереження в практично незмінному вигляді структури управління науковими дослідженнями в Україні;
- суттєві законодавчі обмеження на пряме фінансування науково-дослідних робіт приватних організацій із бюджету;
- незавершені процеси формування вертикально інтегрованих корпорацій у науковомісткій сфері, висока інтенсивність злиття і поглинання, як дестабілізуючі фактори інноваційних процесів;
- контроль держави над основними підприємствами, які формуються в даний час високотехнологічними холдингами по виробництву військової техніки та

озброєння, відсутність чіткої стратегії конверсії військових розробок у цивільне виробництво.

Таким чином, найближчим часом центрами системної інтеграції інноваційної діяльності в Україні можуть бути території та збережена система вузівської та академічної науки.

Управління бізнес-процесами є недостатньо розвиненим в Україні, але широко розповсюдженою методологією менеджменту у великих корпораціях і фірмах економічно розвинених країн. Принципи управління пов'язані із програмно-цільовими та проектними технологіями. За основу формування і управління інноваційною системою території можна скористатись трьома інтенсивно розвиненими на даний час в теорії та практиці менеджментськими підходами:

- процесний;
- системний;
- еволюційний.

У теорії систем є два найважливіші структуроутворюючі поняття, зокрема поняття «функція» і «склад», які відповідно відображають «дію». В рамках цих понять система має дві структури: функціональну і предметну. Дослідження функціональної структури системи часто називають «функціональний аналіз», а дослідження, а дослідження предметної структури – «структурний аналіз».

Функція не може існувати без виконавця, бо функція - це дія, яку хтось має виконувати. Відповідно можна зробити висновок про структуроутворюючу роль поняття «функція»: функція потребує виконавця. В будь-якій організаційній структурі підприємства органи управління «структурні підрозділи» формуються для виконання певних функцій.

Формально термін «функціонувати» означає «діяти», бути в дії, працювати.

Підприємство являє собою систему, відповідно має функціональну структуру. Кількість функцій підприємства надзвичайно багато, оскільки як зазначалось, що функція – це сукупність дій. Будь-яке підприємство виконує мільярди дій, які можливо «упакувати» у велику кількість сукупностей, це принципова множинність функцій підприємства. Із них можливо створити будь-яку комбінацію, що відкриває великі аналітичні «класифікаційні можливості». Наприклад при виконанні досліджень і розробок у напрямку організації управління підприємством дослідник чи розробник має можливість формувати потрібний набір функцій підприємства. Різними способами згрупувати на підприємстві дії, називаючи при цьому зазначені згрупування функціями. Наприклад, методологія так званого функціонально-вартісного аналізу (ФВА) передбачає класифікацію функцій підприємства (чи підрозділу) на головну, основні та допоміжні.

Промислове підприємство реалізує:

- основні функції (маркетинг, виробництво);
- допоміжні функції (підготовка виробництва, випробування, метрологія, контроль тощо);
- функції забезпечення (матеріально-технічне, кадрове, фінансове, ремонтне, енергетичне, будівельне, юридичне, інформаційне);
- обслуговуючі функції (транспортне обслуговування, прибирання території та приміщень, харчування працівників);
- функція управління (планування, організація, облік контроль, аналіз, регулювання за видами діяльності);
- інші функції (соціальні, представницькі, економічні, суспільні).

Враховуючи вищезазначене термін «функція» і термін «діяльність» розуміються як синоніми. Це означає, що функцію можливо спроекувати (визначити сутність, склад і порядок виконання дій та операцій) та реалізувати зазначений проєкт на практиці.

У зв'язку із вищезазначеним сукупність робіт, які виконуються на підприємстві можливо сміливо назвати інноваційною функцією. У рамках зазначеної функції, здійснюється як технологічний так і організаційний розвиток підприємства. Під організаційним розвитком будемо розуміти діяльність (склад дій та операцій) по розробці та впровадженню управлінських нововведень (інновацій).

Вперше про інновації ряд наукових праць створив Йозеф Шумпетер. Серед рушійних сил економічного процесу Шумпетер виділяв підприємницьку функцію, суть її полягала в реалізації новацій, які рухають вперед процес господарювання.

Для характеристики «підприємця» використовуються такі поняття як «ініціатива», «авторитет», «стратегія». Головним критерієм належності до справжніх підприємців служить вміння поєднати різні фактори, комбінувати їх. До того ж підприємницька функція закладається у здійсненні нових комбінацій у господарському процесі. Підприємництво-це творчість. «Воно починається тоді, коли закінчується порядок звичних речей», коли необхідно діяти по-новому.

Й. Шумпетер формулює свою характеристику підприємця: «Бути ним-це робити інакше ніж інші». Підприємцю не обов'язково бути духовним творцем нових комбінацій.

На відміну від капіталу підприємницька функція не надається у спадок. «Спадкоємці за звичай підприємство, яке отримали ставлять на рейки господарства, яке працює в рамках коловороту, як наслідок витісняють інші підприємства» [12].

У цілому роль підприємницької функції в економічному циклі грандіозна. Саме масові прояви підприємців, які реалізують «нові комбінації», служить за словами Шумпетера, причиною підйому як економіки в цілому так і окремих компаній.

Підприємство може уникнути загроз. Зникнення чи небезпек, пов'язаних із втратою ринку (як це буває із великими компаніями), у тому випадку, якщо дане підприємство реалізує підприємницьку функцію. Отже, усі відомі раніше компанії поступалися з часом своїми ринковими позиціями саме тому, що в цих компаніях слабшала або взагалі зникла підприємницька функція.

Рис. 1. Концепція елементів мотивації процесів інтеграції підприємств, виходячи з різних груп цілей.

Поняття ринкової деградації компанії є вельми актуальним. Відповідно до вчення Т.Петерса «розумний менеджер був суттєвою причиною того, що провідні компанії не зуміли утриматись на вершині своїх галузей. Саме тому, що ці компанії не врахували побажання своїх споживачів, активно «рухали» технології, які забезпечували споживачів кращими товарами, детально вивчали ринкові тенденції та систематично інвестували капітал в інновації із найкращим потенційним поверненням, вони втратили свої лідерські позиції. [7].

Необхідно радикально переосмислювати і перебудовувати лише за таких принципів можливе процвітання установи.

Аналогічної точки зору притримується ідеолог реінжинірингу М. Хаммер. Процес реінжинірингу на його думку це фундаментальне перепроєктування бізнес-процесів компанії для досягнення корінних покращень за основними показниками їх діяльності: вартість, якість, послуги, темпи.

Але ні Т.Петерс, ні М.Хаммер, ні інші прихильники радикальних змін у бізнесі не пов'язують зазначену діяльність із підприємницькою функцією підприємства. Вони правильно стверджують, що без проведення радикальних змін у бізнесі неможливо досягти значних результатів, але не називають зазначену діяльність підприємницькою функцією. Саме тому, на наш погляд, не можуть дати правильного пояснення феномену короткого терміну життя великих (у минулому) компаній.

Інновація-це нова комбінація (поєднання) виробничих факторів, мотивована підприємницьким духом. Це:

- впровадження нового товару, тобто товару із яким споживачі ще не знайомі бо різновид якогось товару;
- впровадження нового методу виробництва, тобто методу, який практично не випробуваний в галузі виробництва;
- впровадження (відкриття) нового ринку на якому дана галузь промисловості раніше не була представлена;
- оволодіння новими джерелами сировини (напівфабрикатів) незалежно від того існувало джерело чи тільки було створене;
- проведення реорганізації промисловості, наприклад, завоювання позиції монополіста, або навпаки-втрата монополії.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ Система управління підприємством постійно змінюється, якщо навіть організаційний розвиток не оформлений на підприємстві у вигляді планової діяльності. Ряд технологій і процедур управління підприємством змушене змінюватись відповідно до норм законодавства. Система управління змінюється, якщо керівництво підприємства свідомо розвиває інноваційну функцію з метою підвищення конкурентоспроможності.

Отже, управлінські інновації можливо розподілити на «вимушені» та «ініціативні». Першу категорію можна назвати «нормативні», оскільки підприємства змушені їх виконувати відповідно до норм законодавства. Іншу категорію можна назвати «інноваційною».

Однак відсутність концепції розвитку в галузі об'єднання господарюючих суб'єктів, усунення владних структур від вживання дійових заходів зі збереження сформованих господарських зв'язків, опортуністична поведінка з боку місцевої влади сприяють посиленню відцентрових тенденцій у народному господарстві.

Ці процеси відображають базові напрями розвитку виробництва в цілому, а також характер проблем, які можуть виникнути у товаровиробника в ході реалізації стратегії.

Певні види інновацій підкоряються відомим управлінським моделям, в основі яких - комерційні критерії. Проте існує деякий кластер потенційно ефективних інновацій, що мають комерційну невизначеність, до яких неможливо застосувати ринкові механізми їх реалізації. Завдання виявлення цього кластера і розробки для нього певних управлінських дій є з науково-методичної точки зору дуже актуальним завданням. Такого роду інновації не входять в сферу інтересів приватного бізнесу і єдиним зацікавленим в них суб'єктом управління стає держава.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» // «Урядовий кур'єр», 2002. – №143. – С.1 – 7.
2. Закон України «Про державні цільові програми» // «Урядовий кур'єр», 2004. – №75.
3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» // відомості ВР України, 1991. – № 47. –С.1321–1359.
4. Закон України «Про науково-технічну інформацію» // відомості ВР України, 1993. – № 33. –С.843–851.
5. Большой энциклопедический словарь / Под ред. А.Н. Азриллиана. –5-е изд. – М.: Институт новой экономики, 2002. –1280с.
6. Захарченко В.И., Меркулов Н.Н. Инновационная система региона. – Одесса: Наука и техника, 2005. – 116с.
7. Петерс Т. Представьте себе! Превосходство в бизнесе в эпоху раз рушений. Пер. с англ. – СПб.: Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2004. – 352с.
8. Сафонов Ю.М. Концептуальна стратегія державного регулювання інноваційного потенціалу сировинного комплексу текстильної промисловості України / Ю.М.

Сафонов // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – №5. – С. 25-29.

9. Сафонов Ю.М. Принципи державної інноваційної політики України / Ю.М. Сафонов // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2011. – № 1(52). – С. 81-88.

10. Хаммер М., Чампи Дж. Реінжиниринг корпорації: манифест революції в бізнесі. – СПб.: С. – Петербургський університет, 1997. – 332с.

11. Харрінгтон Дж. Бенчмаркінг в лучшем виде: 20 шагов к успеху. – СПб: Петер. 2004. – 182с.

12. Шумпетер Й. Теория экономического развития – М.: Прогресс. 1982. – 456с.

Стаття надійшла до редакції 02.08.2013 р.

ТОВ "ДКС Центр"